

Omek

Devárim 5785

2025. július 31.

IV. évfolyam, 39. szám

Panasz a fehér mannára – mit tanulhatunk belőle?

„Ezek a szavak, amiket Mózes mondott egész Izraelnek Jordánon túl, a pusztában, a síkságon, a nádasnál szemben, Paranban, Tofelben, Lábanban...” (Mózes 5., 1:1)

Rabbi Jochánán azt mondja: végignéztük az egész Szentírást, és sehol nem találtunk ilyen nevű helyeket!

Akkor mégis hogyan értelmezhetjük ezt a mondatot? Rási szerint ez Mózes rejtett fedésének része, melyet a bevonuló népnek mondott: „*panaszkodtak [toflu] a mannára, hogy az fehér [láván]*”.

Abban nincsen semmi új, hogy a nép panaszkodik a mannára, hiszen számos ilyen kritikát hallhattunk már korábban is (pl. Mózes 4., 11:6).

De az vajon mit jelenthet, hogy arra panaszkodtak, hogy a manna fehér?

Bölcsseink azt tanítják, hogy a mannának egészen különleges íze volt. Mindig éppen olyat ehettek, amit csak akartak (ld. Jomá 75a). Viszont a színére ez sajnos nem volt igaz. Ezért nem tudta a manna kielégíteni pusztában vándorló őseink vágyát.

Bölcsseink ugyanott azt is tanítják, hogy a vak ember nem élvezi az evést (Jomá 74b). Igaz, hogy ő is ugyanazokat az ízeket érzi (sőt, talán még erősebben is), de mivel nem látja, ez hiányzik számára az élményből. Ez megmagyarázza, hogy mi

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1084 Budapest, Scheiber Sándor u. 2.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: ChatGPT

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 150 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

ÚJDONSÁG: Csatlakozz az OMEK támogatói köréhez! Támogasd

havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben.

További részletek:

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

hiányzott őseinknek a manna teljeskörű élvezetéből.

Mindezzel együtt – vajon jogos volt ez a panaszuk? Hiszen jobb ételt kaptak, mint amit valaha is el tudtak volna képzelni! Csak egy egészen kis dolog hiányzott az élményük tökéletességéhez. De ez is elég volt ahhoz, hogy megakadályozza azt, hogy élvezzék.

Ebből azt tanuljuk, hogy óvatosnak kell lennünk, mert a *jécer hárá* [rossz ösztön] képes arra, hogy sok jó dolgot, amit már megkaptunk, eltakarjon előlünk, és csak arra az egyetlen apró részletre fókuszáljunk, ami hiányzik. És ez el tud rontani minden mást, amiért pedig hálásak lehetnénk.

HETISZAKASZ

Mózes feddő szavai a néphez: hogyan, mikor és miért mondjunk kritikát?

Mózes ötödik könyve a feddések témájával kezdődik. *Rási* rögtön három praktikus jó tanácsot is tanít, amit mindnyájan tanulhatunk abból, ahogyan Mózes megfeddte a Szentföldre bevonulni készülő népet, halála előtt, mielőtt elbúcsúzott tőlük.

„Ezek azok a szavak, amiket mondott Mózes [...] miután megverte Szichont, az emori királyát [...] és Ógot, Básán királyát” (1:1-4)

1. Mózes csak azután mondott feddést a népnek, hogy már bizonyított. Üzenetének lényege az, hogy ha a nép a Tóra szerint viselkedik, akkor nincs mitől félnie, hiszen az Örökkévaló velük harcol, és bizonyosan legyőzik az ellenséget.

Ha Mózes csak annyit mondott volna, hogy ő most nem mehet velük, de nekik harcolniuk kell, akkor a nép azt felelhette volna, hogy tartanak attól, hogy veszíteni fognak, hiszen nem lehetséges a Tórát tökéletesen betartani. Mózes sikeres hadjáratai bebizonyították az ellenkezőjét, ahogyan később ő maga mondja:

„Mert ez a parancsolat nem áll tőled távol [...] hanem a szádban és a szívedben van, hogy megcselekedd.” (Mózes 5., 30:11-14)

Vagyis a Tóra törvényei betarthatóak, az isteni elvárás teljesíthető, ezért a harcok során is remélhetik a sikert.

2. Nemcsak szemtől szembe feddte őket, hanem burkoltan is. A helységnevek, amiket felsorol, *Rási* magyarázata szerint mind-mind utalások a korábban elkövetett hibáikra (ld. elő-

ző cikk).

„A bölcsnek a ráutaló viselkedés is elég [ahhoz, hogy tanuljon belőle].” – magyarázzák Bölcsseink (Midrás Mislé, Példabeszédek 22:6 alapján).

A legtöbb ember nem szereti, ha „túlmagyarázzák” neki a dolgot, különösen, ha a kritikájáról van szó. Lelkük mélyén értik azt, ha valami nem stimmel, éppen ezért nem jó ötlet túl sokat fészegetni az ilyesmit.

3. Élete végéig várt a kritikával. Ezt Jákobtól tanulta, akiről szintén azt tanultuk, hogy a halálos ágyán, amikor áldást ígért a fiainak, némelyik áldás helyett feddést kapott (ld. *Rási* 1:3). Hogy miért kellett várni? *Rási* magyarázata szerint az volt az aggodalom, hogy ha életében mondja, akkor a sértett fiú akár el is pártolhat az apjától, és csatlakozhat a család egy más tagjához. Például Észávhhoz, akinek viselkedése sajnos egyáltalán nem volt példaértékű.

És mi történik, ha a halálos ágyán mondja a feddést? A haldokló apának a fiai sokkal több mindent lehetnek képesek elfogadni. Különösen, ha szem előtt tartják azt a talmudi elvet is, hogy *„a beteg ember felett ott van az Örökkévaló Jelenléte”* (ld. Mózes 1., 47:31 *Rási*, *Sábát* 12b alapján).

De miért is volt szükséges egyáltalán az, hogy Mózes megfeddje a népet?

A Tóra azt írja: *„Feddve fedd embertársadat”* (Mózes 3., 19:17) E micva célja az, hogy ha valaki valamit nem jól csinál, akkor szóljunk neki, figyelmeztessük erre – azért, hogy hagyja abba.

Mózes esetében azonban nem erről volt szó. Hiszen ő a 40 éves pusztai vándorlás végén emlegette fel a nép bűneit. Gyakran olyasmit, amit nem is ők követtek el, hanem a felmenőik, az előző nemzedék, akiknek az Örökkévaló megesküdött, hogy nem is vonulhatnak be a Szent-földre (ld. Mózes 4., 14:23).

Ez pedig igen furcsa: mi lehet a célja – vagy tórai értéke – annak, amikor nem idejében szö-lünk a másinak, hanem utólag?

Az ötödik könyv különleges. A feddések csak az egyik különleges jellemzője. A másik: a törvények sokasága. Igaz, hogy más könyvekben is szerepelnek törvények, sőt, a Tórának pontosan ez a célja, azonban a parancsolatokkal leginkább sűrűn teletűzdelt rész ebben a könyvben található¹.

Talán ez megválaszolja a kérdést: a *muszárra*, a

feddésre azért van szükség, hogy a hallgatása felkészítse a hallgatót a parancsolatok befogadására.

Nem az a cél, hogy felemlegessük azt, ami már elmúlt, vagy hogy rosszul érezzük magunkat miatta. Hanem az, hogy tükröt tartson elénk, hogy szembesüljünk saját gyengeségeinkkel, az emberi hiányosságokkal. Ha ugyanis hibátlan-nak érezzük magunkat, akkor hiányzik a belső, mély igény a fejlődésre.

A Tóra célja pedig a gyakorlati fejlődés. Aho-gyan Bölcsseink tanítják:

„A bölcsesség célja a micvák és a jó cselekedetek.” (Be-rácho 17a)

Ehhez pedig mindenekelőtt a szíveinknek kell befogadónak lennie. Ezt segíti elő Mózes feddé-se, mellyel a nép gyengeségeire mutat rá.

ÁTTEKINTÉS

Három kifogás honfoglalás előtt – és saját életünkben

A héten elkezdett új könyv, a *Devárim* Mózes búcsúbeszédével kezdődik. Sokféle témát fel-vet, átismétel, amikről már olvastunk koráb-ban.

De vajon van-e valamiféle elv, ami alapján el-dönti, hogy mi kerüljön bele?

Ha az egész hetiszakaszt áttekintjük, három fő témát találunk benne: a **bírák kijelölését** (a második könyvből, a *Jitro* hetiszakaszából), a **kémek történetét** (a negyedik könyvből, a *Slách* hetiszakaszából), valamint **Reuvén és Gád kérését**, hogy hadd telepedhessenek le az Izrael földjén kívül elfoglalt területeken, ahol Szichon és Og birodalma volt. Ezt azonban éppen a múlt héten olvastuk!

Túl e három központi témán még találhatunk egy visszatérő mintázatot, egy ismétlődő mondatot, ami a hetiszakasz legelejétől a leg-végéig több ízben is visszatér:

„Eleget időztetek ennél a hegynél [...] Lásd, elétek adtam az országot, menjetek, és örököljétek azt!” (Mózes 5., 1:6-8, ld. még 1:21, 2:24)

Ezt a felszólítást is éppen háromszor találhat-juk meg. Ebből érthetjük meg azt, hogy az egész hetiszakasz erre a központi motívumra épül. És a fent felsorolt három téma is éppen háromféle választ ad erre a kérdésre.

Ezek a tanulságok érvényesek bármelyi-künkre, akik nagy döntés előtt állnak. Olyan élethelyzetben, amiben tartanak a küszöbön álló, gyökeres változástól.

Pontosan ez történt őseinkkel is, valahány-szor az Örökkévaló arra bátorította őket, hogy menjenek, és foglalják el a nekik ígért földet.

Ez alapján már értelmezhetjük a három meg-ismételt történetet úgy, mint három klasszi-kus kifogást vagy nehézséget, amivel

¹ Ld. *A parancsolatok számának eloszlása a Tórában*, 2024. február 1., [Orti.hu](https://orti.hu). A legtöbb parancsolatot tartalmazó listán az első és a harmadik hetiszakasz is ebben a könyvben szerepel.

mindnyájan szembenézünk hasonló szituációban.

1. A bírák kijelölését megelőző problémát Mózes így fogalmazza meg:

„Abban az időben mondtam nektek: nem tudlak benneteket egyedül vinni.” (1:9)

A mélyebb jelentés: **belső gyengeség**, szervezetlenség miatt érezzük azt, hogy nem tudunk szembenézni az új helyzettel.

2. A kémek kalandjának jellegzetes, bevezető mondata:

„Küldjünk embereket magunk előtt, és kémleljék ki nekünk a földet [...] az utat, amin felmenjünk és a városokat, amik ellen felvonuljunk [...] és jónak tűnt a dolog a szememben....” (1:22-23)

Mózesnek azért tetszett a nép javaslata, hogy küldjünk kémeket, mert első pillantásra megfelelt az Örökkévaló parancsának: Ő azt kérte, hogy vonuljunk be a földre, a nép pedig arra vágyott, hogy jobban megismerje, feltérké-

pezze a földet.

Ennek fényében a megfelelő lelki jelentés: **a külső ismeretlen feltérképezése.**

3. Reuvén és Gád letelepedéséről pedig így szól Mózes:

„Csak feleségeitek, gyermekeitek, nyájatok – tudom, hogy sok nyájatok van – telepedjenek le városaitokban, amit nektek adtam” (3:19)

Ők azért maradhattak a Jordánon túl elfoglalt városokban, mert megelégedtek azzal is. A férfiak kötelesek voltak bevonulni és harcolni testvéreik földjéért. Az ennek megfelelő lelki mélység: **a megelégedés a meglévővel.**

Mózes tehát minden nemzedéknek tanítja: bármilyen helyzetben is legyünk, ha nagy változások küszöbén állunk, ez az a három dolog, amivel szembe kell nézzünk: saját, belső felkészültségünk, az új helyzet megfelelő megértése, és az, hogy vajon megelégszünk-e azzal, ami van, és ez gátolja a továbblépésünket.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 18:44 és 19:59 között.

Szombat kimenetele: 21:11.

A zsinagógában **péntek este** 18:00-tól tanulás, majd minche. 18:30-tól Kábálát Sábát.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:06-ig.

A **péntek esti kiduson** Rapi-Legény Zsuzsanna fog nekünk mesélni a Rumbi tanházzról. Köszönjük a múlt heti beszámolót Tóth Lászlónak a kaifengi zsidóság történetéről!

Most vasárnap **Tisá BeÁv**, a Szentély pusztulásának gyásznapja: böjt szombat este 20:16-tól vasárnap este 21:09-ig. Közös imák a *Rumbach utcai zsinagógában*: szombat este 21:30, vasárnap reggel 8:00, vasárnap este 19:00.

Hétfő és csütörtök reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Kedd és szerda reggel 7:30-kor imádkozunk a *Bét Jehuda zsinagógában*.

Szombat reggeli imák a Bét Jehuda zsinagógában augusztus hónapban:

Augusztus 9-én, *Váetchánán* szombatján (**jövő héten!**), valamint

Augusztus 23-án, *Reé* szombatján 9:00-kor.

Sábát sálom! Gut sábesz!